

MEDIALLE

Vapaa julkaistavaksi la 27.6.2020 klo 21.00

*PUHE + kuva/toimittaja Ulla Aurio, Vanha Raahе ry
Raahen virtuaali-Pekanpäivän iltajuhlassa, la 27.6.2020*

KUVAAJA: Hannu Piirainen/Visual Spider Oy

Hyvät katsojat ja kuuntelijat, arvoisat maailmankaikkeuden ensimmäisten Virtuaali-Pekanpäivien osallistujat, rakkaat raahelaiset!

Elä Raahе, sä muistojen kaupunki, kotilies liki aavaa merta! Tämä on minulle rakkauslaulu.

Vähät välitän Raahen yhteislyseon musiikinopettajaltani HäkkisVilleltä saamastani vaatimattomasta laulunumerosta. Laulan Raahen Marssia usein. Ainakin kerran viikossa kajahutan Nokian kodissani tuon komean ja niin rakkaan marssin hämäläisille sisävesi-ilmoille. Nuotin vierestä, tietenkin.

MERI

Tuo laulu maistuu suussani niin merelle. Se maistuu Raahen merelle. Se maistuu elämän suolalle, siis hyvälle.

Moni kuulija ehkä tietääkin, että ei se laulunumeroni ollut suinkaan ainoa vaatimaton yhteiskoulusta keräämäni arvosana. Mutta siitä tuonnempana vähän lisää.

Tämä juhleriimittelyni, jonka ilokseni saan Vanha Raahе ry:n edustajana tässä ja nyt vuodattaa, se saattaa kuulostaa paikka paikoin imelältä rakkaustarinalta. Mutta hei, sellaistaahan rakkaus on. Ihanaa ja imelää. Joskus se kestää ja joskus taas ei. Raahen ja minun välinen rakkaus on kestänyt toistaiseksi 72 vuotta.

Tiedän idealisoivani Raahеa Sassalin Riston oivallisen runonäkemyksen mukaisesti. Eli menin kauas Raahеa kaipailemaan. Ja sen teen vähääkään häpeämättä. Yli 40 vuoden ”siirtolaisuus” on tanakasti osoittanut, että koko identiteettini kivijalka on tässä kaupungissa. Raahessa. Kiitos siitä!

Olen kivijalastani ylpeä. Ja tämän sanoessani muistan hyvin sen vuoden, kun isoisäni August Aurio rakennutti tontilleen Koulukatu 8:aan uutta kirjapainotaloa ja kuinka me Luovin Marlan kanssa raavimme kakaroina kivijalasta pikeä. Leikimme, että se on purukumia.

VANHA RAAHE

Nykyisin meillä on Marlan kanssa jo vähän paremmat purkat, mutta huonommat hampaat. Aivan varmasti me ensi jouluksi suunnitellulla Raahe-reissullamme käymme tarkistamassa painotalon kivijalan pikivarannon.

Raahen kaupunkikuvaan liittyvät muistot nostavat mieleeni juuri NYT muutaman ihanan varhaisnuoruuteni iltahetken. Poika ja minä. Olen nimittäin pussannut siinä entisen kirjapainotalon kadunpuolen portailla. Kahdestikin, ellen jopa kolmesti. En kerro ketä. Ne muistavat, jotka tietävät ja ne tietävät, jotka muistavat.

////

Tässä hetkessä tekee mieleni arvioida hieman Raahen tuuletusta: Näen nimittäin, että tuuletus tässä kaupungissa toimii. Helposti hengitettävään Raahen henkiseen ilmastoon vaikuttaa tietenkin historia.

Meren kautta, merimiesten mukana ja laivojen purjeisiin tartutettuna on Raaheen tuotu ja sen asukkaisiin istutettu tietoa, kulttuuria ja tarinoita kaukaisista maista. Raaheen on siirretty sivistystä eri puolilta maapalloa. Se näkyy ja se tuntuu. Tänäänkin. Ja ennen kaikkea, se on aistittavissa jopa raahelaisten dna:ssa.

////

Mutta... Vaikka tietoa oli virrannut jo vuosisatojen verran tähän merenrantakaupunkiin, silti tiesimme liian vähän, me kaupungin sodan jälkeen syntyneet kakarat, ainakin Marla, Tuula ja minä:

Mitenkä niin tiesimme liian vähän? No, kerronpa palan Pirhosen Tuulan, Luovin Marlan ja Aurion Ullan lapsuusaikaisesta leikistä:

Halusimme leikkiä HIENOA. Ja siitä hienoudesta meillä oli jonkinlainen käsitys. Meri oli huuhtonut meidänkin rantoihimme palan ymmärrystä Raahea ja jopa Suomea laajemmasta ulkomaailmasta. Päätimme leikkiä prinsessoja. Jotenkin tiesimme, että tasavaltalaisprinsessoja ei ole olemassakaan, joten valitsimme kauempaa.

Tuulasta tuli leikissä Tanskan prinsessa Ingebrit, minusta Ruotsin prinsessa Ingeborg, ja Marlasta, oi apua, kukaan meistä ei keksinyt enää kolmatta I-alkuista hienoa ulkomaalaiselta maistuvaa nimeä. Joten. Marla sai nimen Rosa, ja sillä nimellä hänestä tuli leikkiimme Norjan prinsessa.

Mutta eipä kelvannut tuo nimi Marlalle. Mahtoiko nimi muistuttaa liikaa Ailoskaa, lapsuusaikamme saunottajakuuluisuutta. No hyvä, vaihdoimme nimen sitten Ruusuksi, ihan suomalaisittain. Vähän nihkeästi otti triomme kuopus vastaan tuonkin. Meillä oli Tuulan kanssa hienommat nimet, hänen mielestään. Ja omastammekin.

Seuraavaksi päätimme tehdä leikkiprinsessoista vielä vähän kiinnostavampia. Niinpä valitsimme heille omat karamellitehtaat. Tuula sai Fazerin, minä Hellaksen... mutta taas apua, mitä muita karamellitehtaita olikaan. Onko Chymos? Onko se karkkitehdas? Tai tehdas ollenkaan?

Meillä oli Tuulan kanssa Chymoksesta pieni haju, mutta Marla ei uskonut, että moista on edes olemassa. Ihan oikeutetustikin hän koki jääneensä nuorimpana nyt kerta kaikkiaan alakynteen. Pientä kaunaa hän taitaa kantaa moisesta väheksymisestä edelleenkin. Mutta sellaista raakaa oli meidän isompien tyttöjen valta pienessä Raahessa 50-luvun alussa.

Näistä prinsessoista ei tullut sittemmin kuningattaria, mutta tolkun ihmisiä kuitenkin. Ja niin tuli myös kutakuinkin kaikista sen ajan raahelaistytöistä. Pojista nyt puhumattakaan. Seminaariin, porvarikouluun, konepajakouluun, Rautaruukille, yliopistoon, kuka minnekin, väyliä aukeni.

Ehkä vielä edelliseen leikkiin lisäyksenä se, että aikuisiällä Marla kutsuttiin työnsä kautta vierailemaan Chymoksen tehtaalle. Saimme Tuulan kanssa viestin, että nyt se on nähty, on se Chymos olemassa.

////

Raahelä on ollut ja on edelleen minulle rakas, siitäkin huolimatta, että aivan varmasti ne kaikki, noin 60 vuoden takaiset, useat jo edesmenneet, mutta monet edelleen virkeät, silloisen Raahen Yhteislyseon opettajat, he muistavat taatusti yhden, vähemmän rakastettavan tytön.

Vanhat opettajani eivät totta vieköön voi unohtaa sitä toivotonta pikkuneitoa, jota oppikoulu ei - ihan kepeästi kuljetun kansakoulun jälkeen - enää vähääkään kiinnostanut. Opettajat muistavat tytön, joka luokalla kuin luokalla löysi aina sen rajuimman rähinäremmin ja liittyi tietenkin siihen. Tytön, joka häiriköi, näsäviisasteli, lunttasi, tupakoi ja pinnasi, joka heitettiin luokasta ulos, sai käytöksenalennuksia ja sitä rataa. Tyttö jäi luokalle, ei yhdesti, vaan kahdesti.

Onneksi olivat mummit, ukit ja muutamat muut aikuiset.

Älkää luulko, että kerron tätä kohtaa menneisyydestäni keimaillen tai kehuen. En. Aikaisemmin en olisi edes kertonut. Olisin hävennyt. Nyt ymmärrän enemmän. Aika auttaa ymmärtämään. Menneisyyttäänkin.

Raahelaisessa kirjapaino- ja sanomalehtityön syvästi sävyttämässä kodissani asui monilla lahjakkuuksilla varustettu, päällisin puolin erittäin ihana perhe; esimerkillinen, ehkä ihailtakin. Sisäisesti se pieni yksikkö eli kuitenkin jatkuvassa, sodan suruttamassa viinahuurussa. Huurun varjot kulkivat siipinä sen kertomani tytön matkassa. Kulkivat pitkään. Sinne koulutiellekin.

Kertomassani oli kysymys siis sodan jäljistä. Ne jäljet olivat tehneet pesän perheeseeni, aivan kuten moneen muuhunkin suomalaisperheeseen. Kun jälkiä peitellään, siitä syntyy valhetotuutta. Ei ehkä ihme, että myöhemmässä elämänvaiheessa yhdeksi lempilauseistani on muodostunut seuraava: VAIN TOTUUS TEKEE IHMISEN VAPAAKSI.

Painotan myös AJATUSTA: HYVÄ VOITTAA PAHAN. Siihen uskon. Sen olen nähnyt. Ja kokenut. Hyvä auttaa, ja hyvän tekeminen tekee ihmiselle hyvää.

////

Näin vuosikymmenien päästä, voin vain pyytää anteeksi, ennen kaikkea opettajiltani, joille taatusti tarjoilin mahdollisuuden harmaantua kanssani ehdottomasti ikänsä nähden liian varhain. Päättään puistellen ja kaiketi hieman hämmästellenkin he näkivät kuitenkin myös sen, että tämä koulussa ala-arvoisesti käyttäytynyt pikkulikka meni aina illalla kiltisti partioon, toisena Helka-tyttöihin lausumaan, sitten luistinaradalle kaunoilemaan ja naisvoimistelijoihin jumppaamaan. Kummallinen kakara. Sanoivat muutamat. Syystäkin.

Noista mustansitkeistä muistoista huolimatta Raahe, tämä päivittäisten ajatusteni kaupunki ja identiteettini koti, on juuri se tanakka tukijalka, joka on muovannut minusta minun.

Muovaus ei – kuten edellisestä varmasti ymmärsitte – se ei ole aina ollut kohdallani pelkästään lempeää sivelyä, mutta ehdottomasti se on ollut ajoittaisesta kovakouraisuudestaan huolimatta elämän makuista muovaamista. Sellaista, kuin elämä on. Kiitos siis Raahe.

////

Se tyttö, josta tuossa kerroin, oli monella tavalla hukassa. Nyt se tyttö on tässä. Eikä enää hukassa. Ei ollenkaan. Se tyttö, siis tämä 72-vuotias raahelainen, on tallessa ja hyvin olemassa. Näkyvänä ja rohkeana.

Meri on huuhtonut, myrskyt ovat repineet, aava on antanut.... KAIKKI ON HYVIN!

//////

Halusin kertoa tuon oman tarinapalani muistuttaakseni teitä kaikkia kuulijoitani, että MUUTOS ON MAHDOLLINEN! Ja että MUUTOS ON MYÖS MAHDOLLISUUS.

Minun muutokseni taustalla olivat varmasti puolestani rukoileva äidin äiti, Oulun mummi, Kerttu Loviisa Karvonen. Ja sivustatukena tanakasti Raahen mummini, Martta Selina Aurio. Eikä kaukana ollut juureva ukkinikaan, Augus Alfred Aurio. Toinen ukki, Juho Karvonen oli jo kuollut.

Nämä mummit ja ukki, lisänä vielä Kyllikki-täti, he kantoivat sitä epäjärjestyksessä elävää lapsenlastaan monen kipukohdan yli. Kun kotona oli vaikeaa, isovanhempien rooli oli suuri. Soisinpa, että niin olisi perheissä nytkin.

Kerron tämän myös siksi, jotta jokainen kuulijoistani muistaisi, että yksikin välittävä aikuinen voi kaapata surullisen lapsen takaisin eloon ja iloon, aitoon ja turvalliseen elämään. Minulla on ollut tuo onni.

//////

Onneni oli sekin, että pääsin Raahessa kompuroituani Ouluun kouluun, asumaan sikäläiseen mummilaan, rauhaan ja topakkaan komenttoon. Koulumenestys muuttui kertaheitolla.

Niihin aikoihin liittyy myös muuan suloinen muisto. Asuimme isäni kuoltua äitini kanssa Saaristokadun pohjoisimmassa päässä. Lähdin aina viikonlopun jälkeen maanantaisin, aamun ensimmäisellä junalla - siis sillä lättähatulla - Ouluun kouluun.

Olin silloin, kuten nykyisinkin, aina vähän myöhässä. Pelastukseni oli junan kuljettaja, ihana Virtasen setä. Hän näki asemalta kauas pohjoisen suuntaan, näki että ”oih ja voih, sielä se Ulla taas RATAKATUA PITKIN juoksee henkesä eestä, ehtiäkseen junnaan ja Oulun kouluun”.

”Eiköhän ooteta tuo tyttö tänäkin maanantain, Hyvin ehitään niiku aina! ” Ajatelkaa, miten kultainen raahelainen oli tuo Virtasen setä. Oulun asemalla ei moista sydämellisyyttä olisi voinut kuvitellakaan.

Ymmärrettävää siis lienee, että ei se Oulu-kausi Raahea sydämestäni syönyt.

//////

Niihin Oulun kouluvuosiin liittyy suurin suruni, sillä myös äitini kuoli. Sisaruksia ei ollut. Olin silloin 17-vuotias. Mutta onnekseni minulla oli valtavan paljon ystäviä ja useita välittäviä sukulaisia. He kantoivat. Vähän vieraampia pelkäsin, sillä sääli teki pitkään kipeää.

Nyt minua ei kivistä mikään, eikä mistään. Nyt minua hymyilyttää. Varsin isosti ilostuttaa se, että saan olla edessänne - vaikka vain virtuaalisesti – ja toivottaa teille jokaiselle hyvää kesää.

Ja vielä tähän loppuun yksi pieni juttu:

Sain Markku -ystävältäni muutama vuosi sitten lahjaksi lauseen: KAIKKI ON HYVIN. Talletin lauseen puhelimeeni. Se rävähtää ruudulleni joka aamu kello kahdeksan ja joka ilta kello 20. Se muistuttaa minua, että hyvinvointini on siunaus, se on paljolti myös oma päätös, se on asenne, se on usein tietoinen miinusmerkkien unohtaminen. KAIKKI ON HYVIN -lause ei edusta naiiviutta, mutta myönteisen näkökulman etsintää se edustaa.

////

Siksi rohkeasti jatkan ketjua ja annan tuon lauseen Raahelle ja teille kaikille kuulijoilleni lahjaksi tänään.

ELÄKÖÖN RAAHE! ELÄKÖÖN! Kaikki on hyvin!